

HORVÁTH PÁL – RÉVÉSZ T. MIHÁLY – SZIGETI PÉTER

A SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KARÁNAK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI INTÉZETE

INTÉZETÜNK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI ÉS FŐ TÖREKVÉSEI

MÚLTUNKRÓL – DIÓHÉJBAN

A jogászképzés jelentős tradíciókra támaszkodik Győrött, az ország egyik legnagyobb iskolavárosában, hiszen – hittudományi és bölcséleti akadémiák mellett – mintegy 150 évig jogakadémia is működött a városban.

Győrött a tudomány-akadémia 1718-ban kezdte meg működését, s a „Királyi Jogakadémia” (*Academiae Regiae Jaurinensis*) rangját Mária Terézia rendelkezése folytán 1776-ban kapta meg. A Jogakadémia 1892-ig működött. Az akadémia megszüntetésére a jogi oktatás reformját követően 1892-ben került sor, annak következtében, hogy jogi képviselőt ekkor már csupán egyetemi szintű jogi diploma birtokában lehetett ellátni. Az alig 60 km távolságban levő pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem jogi kara emiatt olyan konkurenciát támasztott, hogy az akadémiai (ma főiskolainak mondható) szintű képzés iránti érdeklődés gyakorlatilag megszűnt. A győri jogakadémia működésének évtizedei alatt olyan tanítványokat bocsátott szárnyra, mint gróf Batthyány Lajos, az első felelős magyar kormány miniszterelnöke, és Deák Ferenc, a „haza bölcse”, a tudós Reguly Antal, s a kiváló regényíró, Mikszáth Kálmán.

A jogászképzés 1995-ben az ELTE Állam és Jogtudományi Karával kötött együttműködési megállapodás alapján indult meg újra Győrött.

Az említett szerződéssel a szerződő partnerek az oktatás szervezésére létrehozták az ELTE ÁJK – SZIF Oktatási Intézetet, amelynek feladata – az ELTE ÁJK programkihelyezése révén – 80-120 fős évfolyamok alapulvételével, győri képzési helyen az egyetemi szintű jogi oktatás megszervezése. A képzés oktatás-szakmai feltételeit a szerződés alapján az ELTE ÁJK, a tárgyiakét a Széchenyi István Főiskola, a működés finansziális feltételeit pedig a Széchenyi István Főiskola, az *Universitas Győr Alapítvány*, s – a győri képzéshez kapcsolódó normatívák meghatározott hányadának átadásával – az ELTE ÁJK együttesen biztosítja. Az

Intézet az oktatásszervezés tárgyi elemei tekintetében a Széchenyi István Főiskola fakultási rangú önálló szervezeti egységének minősül, s képvisellel rendelkezik a SZIF Szenátusában és Főiskolai Tanácsában. Az oktatás tartalmi feltételei tekintetében az Intézet az ELTE ÁJK Győri Tagozata: a hallgatók az ELTE-vel állnak hallgatói jogviszonyban, a diplomát részükre az ELTE bocsátja ki, s az oktatás követelményrendszerét is az ELTE határozza meg. Ezen jogosultságait a Kar a szakvezető, az Intézet igazgatója és Tanácsa révén gyakorolja. Ennek következtében az Intézet nagyfokú önállósággal intézte és intézi a hallgatók tanulmányi ügyeit.

AZ OKTATÁS SZERVEZETI KERETEI

Az Intézet az oktatómunkát az egyes jogág-csoportok szerint létrehozott tanszéki struktúrában szervezi. Eszerint az oktatási intézetben 2001. június 1-től kilenc tanszék működik: *Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék, Bűnügyi Tudományok Tanszéke, Jogelméleti Tanszék, Jogi történelmi Tanszék, Kereskedelmi-, Agrár- és Munkajogi Tanszék, Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék, Nemzetközi Jogi Tanszék, Nemzetközi Magánjogi és Európai Jogi Tanszék, valamint Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék.*

A tanszékeken belül tantárgyfelelősök irányítása mellett adják elő a tantervben meghatározott stúdiumokat az oktatók. Néhány tárgyat a Széchenyi István Egyetem oktatói tanítanak, így a közgazdaságtant, statisztikát és az idegen nyelveket.

A tanulmányi ügyek intézését 2 fő tanulmányi előadó, az oktatás-szervezési (hallgatói) ügyek irányítását pedig az intézeti titkár végzi. Az egyes tanszékeken az adminisztratív munkát tanszéki adminisztrátorok látják el, akik azonban ezen munkájuk mellett más feladatot is végeznek (igazgatói titkárnő, gazdasági előadó, tanulmányi ügyintéző).

OKTATÁS-SZAKMAI FELTÉTELEK

A fentiekben jelzett megállapodás alapján az oktatáshoz szükséges alapidokumentumokat, – tantervek, tantárgyi programok, az oktatáshoz szükséges tankönyvek, jegyzetek stb. – a Kar bocsátja rendelkezésre, az oktatói követelményrendszert a Kar határozza meg s a Győrött folyó képzés folyamatos szakmai ellenőrzését is az ELTE ÁJK végzi. Alapkövetelmény, hogy a győri képzési helyen az oktatás színvonala nem maradhat el a budapestitől, illetve a teljes feltételrendszernek csorbítatlanul érvényesülnie kell Győrött is. A szerződés hatályát a létrehozó intézmények 2006. június 30-ig meghosszabbították. Ekkor végeznek majd ugyanis azon hallgatóink, akik még az ELTE-vel kötött megállapodás alapján és tantervéhez kötötten fejezik be tanulmányaikat.

A programkihelyezés keretében évente átlagosan 120 hallgató kezdte meg tanulmányait, és mintegy 80-90 végzős hallgató szerzett és szerez diplomát. Ez a fajta együttműködés – felmenő („kifutó”) rendszerben – 2006-ig tart. A 2002. szeptemberében az I. évfolyamra felvettek már a Széchenyi István Egyetemmel állnak hallgatói jogviszonyban.

A Széchenyi István Főiskola akkreditációs kérelmet nyújtott be az Oktatási Miniszterhez egyetemi szintű jogász alapképzési szak indítására. A miniszter 2001. február 16. kelt határozatával 2002. szeptember 1-től engedélyezte a szak indítását. Ezt követően a Széchenyi István Egyetem kérelmére a Magyar Akkreditációs Bizottság fenntartások és feltételek nélkül, teljes körű akkreditációval ismerte el a győri jogászképzés minőségét (szervezettségét, infrastrukturális feltételeit, oktatói karának tudományos és szakmai felkészültségét). Ennek következményeként egyetemünk a jogászképzést saját jogon végezheti.

A Széchenyi István Főiskola sikeres egyetemi akkreditációjára tekintettel 2002 január 1-től – a Magyar Köztársaság Országgyűlésének döntése alapján – az intézmény Széchenyi István Egyetemenként működik tovább. A jogász szak gondozását – az *ELTE-SZIF Oktatási Intézet* jogutódjaként – a SZE Jog- és Gazdaságtudományi Kar *Állam- és Jogtudományi Intézete* látja el (a továbbiakban: SZE JGK ÁJI). A Széchenyi István Egyetem a 1945 óta az első világi egyetem, amely hazánkban létrejött. A SZE JGK ÁJI ehhez kapcsolódóan saját tantervet alakított ki. A 2002 szeptember 1-től induló jogász évfolyamaink már e szerint szereznek képesítést.

TERVEINK, TÖREKVÉSEINK

Az oktatási tevékenység jelenleg tehát párhuzamosan folyik az ELTE tanterve alapján (kimenő rendszerben) a II. évfolyamtól felfelé az ELTE diplomát szerző hallgatók részére, míg az I. évfolyamon az első győri oklevelet kiérdemlő diákok oktatása már a 2002. májusában elfogadott és módosított curriculum alapján zajlik.

A SZE tanterve a kredit-rendszeren alapul, s 2002. szeptember 1-én lépett hatályba, egy jelentős tantervreform eredményeként. Ennek szempontjai a következők voltak:

- Az ELTE gyakorlatában kicsiszolódott jogászképzés főbb tanulmányi területeit és azok arányait a reform nem érintette.
- Számottevően csökkent a tantárgyak burjánzása, és az egy vizsgaidőszakra eső vizsgák, továbbá a szigorlatok száma (ez utóbbi a módosított képesítési követelmények folyamányaként).
- Csökkent a heti kötelező tanórák száma.

- Megfogalmazódott a tananyagok ellenőrizhetetlen növekedésének, a vizsgatételek eltúlzottan nagy számának redukciójára vonatkozó elvárás.
- Megnőtt a szemináriumok, gyakorlati foglalkozások súlya, száma a prelegatív foglalkozások terhére.

A jogtudomány – a teológia, a filozófia és az orvostudomány mellett – a legklasszikusabb tudományágnak számít. A hagyományos értékek ápolása ezért a győri jogászképzés filozófiáját és gyakorlatát is meghatározza nevezetesen a deáki tradíciók, illetve az ELTE-vel, a leggazdagabb hagyományokra támaszkodó egyetemmel kialakított kapcsolat révén megismert és adaptált oktatási tapasztalatok (homogén tanterv, követelményrendszer és szakirodalmi kincsestár).

Eltérően a többi jogi kar lehetőségeitől, a hallgatók optimális létszáma (évfolyamonként 100-120 fő) intézményünkben lehetővé teszi a *minőségi, kiscsoportos és gyakorlatias* képzést. Valamennyi jelentős jogi tárgy oktatása során az előadások mellett gyakorlatok, szemináriumok, csoport-projektek teszik lehetővé, hogy a hallgatók megismerjék és alkalmazni tudják az élő joggyakorlatot.

Képzési filozófiánk harmadik eleme azon a tényen nyugszik, hogy a Széchenyi István Egyetemen belül – sőt egy *campuson* – több, rokon tudományág oktatása folyik. Ez lehetővé teszi, hogy hallgatóink a közgazdaság, a nemzetközi kapcsolatok, a nemzetközi kommunikáció, sőt egyes mérnöki területeken (különösen a gazdasági informatika területén) folytassanak rész- vagy párhuzamos tanulmányokat.

Mivel az Európai Unióhoz való csatlakozás a jogászok számára is lehetőséget kínál arra, hogy jövőjüket az európai intézmény-rendszer kül-, illetve – az ahhoz kapcsolódó belföldi szervezeteiben találják meg, képzési kínálatunkban jelentős helyet foglal el az európai ismeretek tárgyköre. Kiemelt figyelmet fordítunk arra is, hogy a hallgatók nyelvismeretüket tanulmányaik során bővítsék illetve elmélyítsék. Ezt lehetővé teszi, hogy Intézményünk egyike annak a tizenkét felsőoktatási intézménynek, amely jogosult arra, hogy *Európai Tanulmányi Központot* működtessen.

A fiatal oktatók szakmai fejlődésére különös hangsúlyt kell fektetni, a doktori iskola megindítása a lehető legrövidebb időn belül elengedhetetlen. Ez előfeltételének látszik az önálló karrá válásnak is, amelyet az Intézet fejlesztésének stratégiai terve 2005-2006-ra irányozott elő.

Fokozni kell az Intézet ismertségét és elismertségét, a jelentkezők számának legalább szinten tartását, és a szűkebb pátria, Győr és környéke, valamint a nyugat-magyarországi megyék legkiválóbb hallgatóinak megnyerését.

A jövőben különös figyelmet kell fordítanunk az Intézmény integrált jellege által sugallt *posztgraduális* képzések megindítására (jogi szakokleveles mérnök, jogi szakokleveles közgazdász, stb.), a *szakjogász*i továbbképzésre (jogi informatikus, európai szakjogász, stb.).

Az intézményt befogadó város és régió kedvező gazdasági adottságokkal rendelkezik és földrajzi fekvése is lehetővé teszi az intenzív nemzetközi kapcsolatok kialakítását (Győr – Pozsony – Graz). Ehhez létrejöttek a külföldi vendégoktatók, hallgatók fogadásának és itt tartózkodásának infrastrukturális feltételei.

INFRASTRUKTURÁLIS ADOTTSÁGAINK

A 2002/03-as tanév II. félévétől kezdődően jelentős változás következett be az Állam- és Jogtudományi Intézet elhelyezésében, illetve a hallgatók képzési helyében. Az egyetem az Oktatási Minisztérium támogatásával megvásárolta az Áldozat u. 12. sz. alatt található épület együttest, amely a jogászképzést szolgálja. Az épület együttesben 42 szoba biztosítja az oktatók és az oktatást szolgáló adminisztráció elhelyezkedését, ezen kívül 4 előadóterem, amelyek közül a legnagyobb 140 fős, valamint 5 szemináriumi terem került kialakításra. Ugyancsak itt nyert elhelyezést a Hallgatói Információs Centrum, amely a Hallgatói Önkormányzat irodáit, valamint a hallgatók számára számítógépes hozzáférést biztosít az egyetemi tanulmányi rendszerhez. A közeljövőben kialakításra kerül az épületben a jogász könyvtár, az eddigiekhez képest megnövelt alapterülettel, valamint olvasói férőhellyel és további számítógépek üzembeállítását is tervezzük a könyvtárban.

Az épület-együttes lehetőséget biztosít vendég oktatók elhelyezésére 13 vendégszobában. 2003 tavaszán új épületbe költözött az ÁJI, a Mosoni-Duna partjára, amely csendes és kellemes körülményeket teremt az egyetemi képzéshez és a hozzá szükséges elmélyült szellemi munkához.

Értékelésként örömmel konstatálhatjuk, hogy az állam- és jogtudományi oktatás szükségleteit teljes egészében kielégítik a rendelkezésünkre álló korszerű tantermek és infrastruktúránk.

Jelenleg az igényjogosult hallgatóknak az országos átlagnak megfelelő hányada (ezen belül 90 joghallgató) részesül diákotthoni elhelyezésben. Megkezdődött azonban két, diákotthoni célra vásárolt középület átalakítása. A Batthyány Lajos Szakkollégium épületének részleges átadása megtörtént, befejezése 2003 tavaszán várható.

Profilunkhoz szervesen kapcsolódik két intézményünk. Az Állam- és Jogtudományi Intézet részletes történetének kifejtés előtt ezek bemutatásával zárhatjuk átfogó ismertetésünk.

➤ *A Batthyány Lajos Jogász Szakkollégium* – a közgazdász szakkollégiummal együtt – Győrött, a Budai u. 12. sz. alatti épületben nyert színvonalas elhelyezést (internettel ellátott, igényesen felszerelt apartmanok, előadó és klubterem, szemináriumi terem és számítógépes kabinet). A szakkollégium a kiemelkedő képességű hallgatók – 23 bentlakó és 17 külsős diák – előmen-

telét segíti, az egyetemi képzést meghaladó követelményeket támasztva és lehetőségeket teremtve. Ebben a félévben retorika, közjogi disputa, politika történet, büntetőjogi szakszeminárium vehető fel fakultatív tantárgyként. Kötelező a nyelvi továbbképzés is. A kulturális, közéleti programok interdiszciplináris jellegűek, politikusokat, művészeket látunk vendégül, tánccházal és kulturális rendezvényekkel színesítjük a tanév hétköznapijait.

- Az Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék mellett működő *Győri Jogkliniká* 1997-ben, a Magyar Helsinki Bizottsággal kialakított együttműködés eredményeként jött létre. A jogkliniká keretében tevékenykedő hallgatók a győri közösségi szálláson és az idegenrendészeti fogdán tevékenykednek. Oktatók irányításával és gyakorló ügyvédek közreműködésével jogi segítséget nyújtanak a hazánkban menedéket kérő külföldieknek, s tolmácsolással, okirat szerkesztéssel és ingyenes jogi tanácsadással segítik a kérelmezőket. Az egykori hallgatók közül mára sokan élethivatásszerűen tevékenykednek menedékjogi és idegenrendészeti területen.

AZ INTÉZMÉNY RÉSZLETES TÖRTÉNETE

A kultúrhistoria sok évszázados hagyományaiból táplálkozik az a meggyőződésünk, hogy a tudományok egyetemessége és az universitas paradigmátikus egység. Ezért nem idegen tőlünk ma már az a gondolat, hogy az élettelen természettudományok, illetve a hagyományos humán ágazatok szimbiózisa is alapul szolgálhat a modern egyetemek felépítésére. Két egymástól legtávolabb működő műszaki-természettudományos szellemi központ (Miskolc és Győr) példáját idéztük, amikor is egy sor humánágazat egyetemi szintű képzésére kerülhetett végül is sor, ahol éppen az esélyegyenlőség követelménye, avagy éppen az érintett szellemi erőtevényezőink egyenetlen eloszlása készítette a döntéseket. Van abban valami igazság, hogy az ipari-technikai-tudományos forradalom megjelenésével szelvében a kultúrhistoria levegőjét szaturálja ez a jelenség, s nemcsak a vidéki „nagyobb városaink” *universitas*-igényei, hanem az alulról kezdeményezett integrációs törekvések (*kontraktuális egyetemi szövetségek*) életképes példái is feltűntek. Az ilyen és ehhez közelálló képződmények nyomán ismertük fel hazánkban is az ún. regionális egyetemi konstrukció életképes elemeit, avagy éppen az amerikai modellként ismert regionális egyetem létjogosultságát. Még csak az sem állítható, hogy a túldimenzionált fővárosi egyetemek ellensúlyozásaiként tűntek volna fel az integráció sajátos képződményei, mert nem egyszer innen indult el a kezdeményezés, sőt a feltételezett (akkreditált) erők is a központi fekvésű anyaintézményekből áradva látják el tartósan az egyetemi szintű oktatást. Az a félelem persze jelen van, hogy a kedvező külső és belső feltételek akár csak átmeneti elapadása tiszavirág életűvé teheti-e ezeket az intézményeinket?

A nyugat-dunántúli régióban talán a legkevésbé indokolt ez az aggódás, a felidézett (állami) jogakadémiák sorsfordulatai a közelmúlt évszázadainkban (ld. Horváth József 24.) ezt is visszaigazolják. Ezért is találó a neves győri születésű bencés pap, Jáki Szaniszló történelmi példabeszéddel alátámasztott figyelmeztetése, hogy a végre feltárult lehetőség túldimenzionálásával (*a túlnépesedett universitas bibájával*) ne éljünk. „Előbb-utóbb lesz Győrött egyetem” – mondta a neves lokálpatrióta, de rajtunk és eleinken múltott, hogy nem századokkal ezelőtt realizáltatott a gondolat, hisz a török uralom alól felszabadult város püspöke, Széchenyi György még a Pázmány Péter által gründolt *Magyar Universitas* megelőző évtizedekben alapozott itt egy jezsuita kollégiumot (1624), ami pedig azt mutatja, hogy a „messzelátók már azokban a nehéz időkben is felismerték” a tudományok jelenlétének a fontosságát (Jáki Sz., im. 7-8.). A város azonban még alig érzékeli ebben az időben azt aényt, hogy az ún. jezsuita akadémia már hittudományi, bölcséleti, sőt jogi diszciplínákat is hirdetett, miközben az egyetlen hazai *univesitas* mobilizálható értékei tutajokon úsztatva vonultak el mellettünk Nagyszombatról Buda felé haladva. Pedig a *Magyar Universitas* Budára történt áthelyezését jó negyedszázaddal megelőzően (1745-től) Győrben már szinte folyamatosan főtanoda (akadémia) létezett, amelynek jogi fakultása a „királyi akadémia” rangjára emelkedvén (1777) „élte talán a legfényesebb korszakát” (Horváth J., 22. p.), mégsem jöhetett komolyan szóba a *Magyar Universitas* új otthonának keresésében. De már a XIX. század második felében igencsak kihívást jelentettek azok a tárgyalások (az 1870-es években), amelyek a második (Kolozsvár) és a harmadik (Pozsony) egyetem elhelyezését tárgyalták a magyar Országgyűlésben. *Főként az utóbbi esetben Győrnek legalább annyi esélye lehetett volna, mint Pozsonynak.* A kellő odaadás és a szükséges anyagi áldozat híján a pozsonyi universitas Pécsre költözése (1921) sem állította csatasorba eleinket (ld. Schleich L.), de ezért aligha az izmosodó, iparos és „kalmár-város” marasztalható el.

Kényszerpályák, terelőutak következtek ezután, amit a koncepciózus Klebelsberg-féle kutúrpolitika sem tudott ellensúlyozni minálunk.

A trianoni szindróma hatása alól pedig csak a Csehszlovák Köztársasághoz került egyetemi ingatlanvagyon nemzetközi bíróság (Hága) előtt zajló visszacszerzése idején eszméltek eleink (ld. Váli Ferenc), nevezetesen, hogy a tárgyi feltételek még a XX. században sem mellőzhetők, nem helyettesíthetők pusztán a patrióták lelkesedésével. Ezért is emeltük fel szavunkat a 80-as években, amikor végre az ún. felsőoktatási (*intézményhálózati*) *fejlesztési tervek kerültek előtérbe*, és még határozottabban a rendszerváltás közelségében. Az 1985. évi I. tv. (az oktatásról) és még inkább *az első egyetemi törvény* (az 1993. évi LXXX. tv.) adott indítást a konkrét cselekvésre. De nem lehet megfedkezni arról, hogy az *Universitas Győr Alapítvány* születésével (1990) egyidejűleg idéztük fel szinte mementóként az „egyetemi tulajdonlás” helyreállításának az elodázhatatlanságát, az immár több évszázados (keservesen valós) társadalmi tapasztalatokat megidézve (vö.

Jogtudományi Közlöny, 1993/2.). Ezért is ismételten láttatni kell az idevágó jogtudományi állásfoglalásokat, miszerint az elhíresült „szakaszos rekonstrukció” gyakorlatát félretéve igenis helyre kellene (kellett volna) állítani az egyetemi (alapítványi) javakat. A privatizálás igazán maradandó elemeként az egyetemi ingatlanvagyon, a tőkésíthető javak, az egyetemi alapok in integrum restituálása által kellett volna biztosítani a célszerűség, ill. az európai követelményeknek megfelelő gyarapodásunkat. Az *Universitas Győr Alapítvány* alkotóinak elévülhetetlen érdeme, hogy a történelmi lehetőség közelségéhez érve – az üres deklamációk helyett – a kreatív cselekvést, illetve az Universitas létfeltételeinek a megteremtését tűzték célul. Lépéseink időbeli egybeesése tehát mit sem vonhat le az alapítók nemes elhatározásainak értékéből. Ezért sem recitáljuk ezúttal az *Adalékok az egyetemi tulajdonlás ügyéhez* c. állásfoglalásainkat (vö. Horváth Pál), bár azok kimondatlanul is a történelmileg megszentelt társadalmi tapasztalatok erejével támasztják alá az ország legfiatalabb universitasának példáját.

A GAZDASÁG- ÉS A JOGTUDOMÁNYOK MEGJELENÉSÉNEK EREDŐI

Felidéztük már, hogy az ország nyugati és keleti térfelén egyaránt felszínre tört a regionális intézményhálózati együttműködés, melynek csak az egyik látványosabb formája volt a kihelyezett tagozatok beindulása. E fogalomkörben azonban egy sor konkrét kezdeményezés öltött testet, felfedezve a legszembetűnőbb hiányokat, amelyek éppen a gazdaság- és a jogtudományok hatóerejét paralizálták. *A nyugat-dunántúli régióban* a humán kultúra nagy hagyományaival bíró szellemi központok, iskolavárosok nevei volnának sorolhatók, de pl. a *szakosított jogi* könyvészeti-levéltári *kutatóbázisok* *alig-alig találhatók*. Nyilván a közgazdasági ágazatban is érzékelték ezt a hiányt, és talán ezért is jóval előbb kezdeményezték a kihelyezett tagozatos oktatást szolgáló infrastruktúrák alapjainak a lerakását. Az OTKA, a Soros, az OM stb. kutatási pályázati lehetőségeket is elérhetővé tették ezek a kezdeményezések és a megélenkült helyi gazdasági erőtenyezők figyelme (és kezdeményezése) sem maradt el. Még persze sok a tennivaló e téren, hogy a városi, megyei archívumok, a helyi könyvtári és kulturális központok (ügyvédi kamarák stb.) is utat találjanak a helyi tudományos intézményekhez.

„*A régiók egyetemet akarnak*” – ezt adta értésünkre az 1968-tól közlekedési és távközlési műszaki főiskolai profillal szervezett Széchenyi István Főiskola merőben új koncepciót hirdető, fiatalon tudományos fokozattal rendelkező főigazgatója az Universitas Győr Alapítvány megalapozása idején. Nem elhallgatnivaló tény, hogy ebben a meggyőződésben osztozott az ún. *Győri Tudományegyetem Szervező Egyesülete* c. kezdeményezés is, amelynek az iniciátorai szintén a Főiskola falain belül tűntek fel. A neves reformpolitikus Pozsgai Imre körül próbált koncepciót hirdetni ez a tömörülés, és az egyesület címében is kifejeződő hagyományos tudományegyetemi szerveződést hirdetett. Az ún. *Univesrsitas Arrabonensis*

Alapítvány – miként a szervezők írták – kifejezetten humán egyetemmé (tudományegyetemmé) formálódva fogalmazta meg koncepcióját, amely a regionális (egyetemi szintű) erőtegyezőktől független szerveződést kínálva hívta segítségül a gazdaság- és a jogtudományok közreműködését.

A Pozsgai Imre köréhez tartozó eljogásiasult közgondolkodás is érdeklődéssel fogadta az elképzeléseket. Így a közgazdaság-, illetve a jogtudományok szférájában megindult experimentálás hordozói mindkét szerveződést alkalmas kiindulópontnak tekintették, és persze a regionális egyetem gondolatát sem ejthették el. Így van az, hogy a gazdaságtudományi ágazatban gondolkodók már a 90-es években Sopronnal és Győrrel egyaránt együttműködést szerveztek.

Ennek ellenére még a rendszerváltás bonyolult (politikai) történései is közrejátszottak a kibontakozás útjainak keresésében. Voltak és még ma is vannak a kultúra és a tudomány letéteményesei között, akik a hagyományos tudományegyetemi modellt biztonságát, a történelmileg megszentelt hagyományt (a hagyományosat) tekintik irányadónak. Vannak, akik lankadatlan hévvel állnak ki a regionális egyetem intézményesítése mellett, amely a kutatómunka integrativitásának lehet egyfajta záloga. Egyidejűleg él az ún. „nyitott egyetem” eszméje, amely ösztönösen befogadó és az ugyancsak kitarulkozó (egyház)közösségi, illetve magán-egyetemi rendszer létjogosultsága. Témánk kapcsán is felidézhetnénk, hogy a patrioták lelkesítő hozzáállásán túl mily hatékony tényezőnek bizonyult az egyetemi város reputációját célzó önkormányzati áldozatvállalás, és nem utolsósorban a civilszféra helytállása is. Távrolról sem extrém példaként idézhetjük tehát, hogy az ún. ELTE-SZIF szerződéses kapcsolatrendszer kialakulása előtt, a tornyosuló akadályokat elhárítandó még az egyházi alapítású egyetemi jogi oktatás kihelyezett tagozatának a belépése is felmerült.

Évek múltán azonban az intézményi (főiskolai) belső erők sikeresen állították előtérbe az egyetemi szintű képzési struktúra fokozatos kiépítését, amelyben az 1990-től létező főiskolai, majd egyetemi szintű közgazdasági képzést egészségügyi- szociális, illetve (zene)művészeti és a kihelyezett tagozatként működő állam- és jogtudományi (intézeti) képzés (1995/96) követte. „Természetes partnerünk a gazdaság” mondja találóan erről az ei. rektor (Czinege, 15.) a *Magyar Felsőoktatás* „Universitas Hungariae” c. rovatában közölt tanulmányában, ami akkor még távrolról sem minősült közfelfogásnak, de abban tényszerűen igaza volt, hogy a műszaki jellegű (mérnökképző) főiskola új távlatokat kínált (főként a jól kiépült és felszerelt infrastruktúrája által) az újonnan belépő tagozatoknak. Mondhatnánk innen már egyenes út vezetett el bennünket a legfőbb törvényhozó akarat (bár még feltételes) kinyilvánításához, mielőtt azonban ide is eljutnánk, szóljunk az eredeti kútforrások (források) nyomvonalán haladva az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézetének szerveződéséről, az Intézet szerepéről, és persze csak vázlatosan az elért eredményekről.

AZ ELTE-SZIF ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI INTÉZETE

Az egyetemi szintű jogi képzés előzményének a vázlatos áttekintése nyomán azt látjuk, hogy a 80-as évek végén feltűnt reformirányzatok mindegyike számolt a gazdaság- és a jogtudományok beintegrálásával, mint az egyetem intézményesülésének kiemelten fontos területeivel. A Főiskola profiljának *a kor követelményeihez igazításaként fogta fel a vezetést a nevezett ágazatok egyetemi szintű kiépítését.* A rendszerváltás adta változások is sürgették ilyen értelemben a Főiskola egyetemmé válását, és ez a körülmény a térség (a régió), illetve a város új erőtenyezőinek a kreatív hozzáállását is magával hozta. Innen fakadt nyilván a Széchenyi István Főiskola intézményfejlesztési programjának, illetve az Universitas Győr Alapítvány születésének az egybeesése (1990). Így a SZIF rövidesen az ország legdinamikusabban fejlődő intézményeként most már véglegesen a szerves fejlődés útját választotta, és az intézményközi szerződéses kapcsolatok kiépítésében is az ország két nagy reputációnak örvendő egyetemével kereste a célravezető együttműködést.

Kézenfekvőnek tűnt az ekkor már ismert (és elfogadott) egyetemi szerződéses kapcsolat megteremtése, amely a művészeti, közgazdasági, egészségügyi stb. tagozatok beindítása után reális közelségbe került. Az immár éveken át tartó *dialogus korszaka* az ELTE ÁJK, illetve SZIF között *lezárulni látszott*, amit a Főiskola 1993-ban meghirdetett egyetemi programja fényjelez. A Főiskolán belül új egyetemi szintű programok fejlődtek ki és ezen az alapon megfogalmazásra került az egyetemmé válás programja. Innen már csak egy, másfél éves konkrét előkészületi- és egyeztető munka szükségeltetett az *ELTE-SZIF Győr-i kibehelyezett tagozata* beindulásához. Ez tehát már az intézményesült együttműködési fázis, amelynek az eredménye az ELTE-ÁJK-SZIF Oktatási Intézet, mint olyan, amelyet az 1993. évi LXXX. tv. 11. §. alapján az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara (Budapest) és a Széchenyi István Főiskola (Győr) által 1995. június 25-én alapítottak a felek az állam- és jogtudományi végzettségű szakemberek képzése (illetve továbbképzése) céljából.

Mielőtt az így kialakult joghelyzet, illetve az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet jogi státusát, szervezetrendszerét és az időközben egy sor más ágazatban is egyetemi szintű képzéssel bíró Főiskolához való viszonyát feltárnánk, vessünk néhány pillantást e sorsdöntő változás determináns elemeire, amelyek archivált kútfők (okmányok) alapján majdan az utókor számára is értékelhető ténykörülmenyek, (illetve módszeresen lerögzített jogi relevanciák) hordozóivá lettek.

A külső szemlélő azt látta, hogy az egyetemi szintű jogi felsőoktatás megalapozását vállaló anyaintézményünk és a Főiskola testületi szervei, döntéshozói 1993-tól a legnehezebb munkafázishoz jutottak el, illetve *az alapkérdésekben kialakult konszenzust az intézményesítés rögzítésénél kellett bizonyítani.* Ebben is jól felké-

szült partnernek bizonyult a Széchenyi István Főiskola operatív bizottsága, élén Szekeres Tamás főigazgatóval, aki egyben az Universitas Győr Alapítvány teljesjogú felhatalmazásával rendelkezett. Izgalmas és felelősségteljes (mondhatni történelmi) volt ez a buktatókkal, esetenként polémiákkal tarkított szerkesztési, illetve definitív készsége igénylő szakasz, amely 1994. szeptember 30-i *A jogtudományi képzés előkészítésének javasolt menetrendje* címmel ismeretes döntéseket követte. Szóljunk tehát mindenek előtt a jogtudományi képzés javasolt menetrendjéről, amelyből fakadtak majdan az ELTE-SZIF együttműködési megállapodások tervezetei.

A Széchenyi István Főiskola vezetése az elért eredmények ellenére jól látta, hogy *az 1993. évi LXXX. tv. az egyetemmé válás feltételeit magasra emelte*, kimondván, hogy a három fő tudományterület (az élő és élettelen természettudományok, illetve a gazdasági-, társadalmi tudományok) köréből legalább két ágazatban akkreditációra érett ágazatok jelenléte objektíve megkövetelt. A felsőoktatási törvény betűje szerint több szakon képes és alkalmas legyen az adott intézmény a legalább négy éves alapképzésre, a szakirányú továbbképzésre, a doktori (PhD), illetőleg a mester (DLA) fokozat odaítélésére. Elháríthatatlan követelmény továbbá, hogy az adott szak tanárai és docensei tudományos fokozattal, illetve habilitációval rendelkezzenek. Sőt az egyetemmé válás pillanatában, illetve az új szak működése során folyamatosan rendelkezni kell a 3. §. 1. bekezdésében foglalt feladatok ellátásához szükséges, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatókkal, illetve a tudományos kutatómunkához szükséges tárgyi feltételekkel (infrastruktúrával), *vagyis az akkreditálandó (egyetemi szintű) képzés pénzügyi ellátottságával, szakosított könyvtárral, informatikai háttérrel és a megfelelően képzett segédszeméllyel stb.* Csak így érthető, hogy a Főiskola a miniszter 1992. évi felhívására reagálva, 1993-ban „doktori programot” hirdetett, és *a graduális jogi képzés megindításának a menetrendjét is kijelölte.* Számunkra ezúttal tehát az 1994. szeptember 30-i döntések érthetően előtérbe kerültek.

„A jogtudományi képzés előkészítésének javasolt menetrendje” önmagában alkalmas volt az intézményesülést garantáló lépések felgyorsítására. Így az ügy komolyságát felmérve, háromoldalú kontraktuális döntéseket irányzott elő az ELTE ÁJK, illetve MTA Állam- és Jogtudományi Intézete és a SZIF Senatusának a kibővített ülése, a Főiskola tanácsa közreműködésével. Imígyen a Széchenyi István Főiskola főigazgatójának felelősségére bízták:

- a kihelyezett tagozat létesítéséről szóló egyetemi tanácsi előterjesztés tervezetének elkészítését,
- a Senatus és a főiskolai tanács, illetve az ELTE ÁJK dékánja és a város (Győr) polgármestere közreműködésével történő döntések meghozatalát,
- a győri képzés és a hallgatók felvételi rendjének a kialakítását, valamint
- a kihelyezett tagozat előkészítő bizottságának (a Kar és a Főiskola 2-2 tagot, az intézetet 1 főt delegálva) megalakítását.

Az 1994. október 10-től 1995. január 10-ig határidőkkel kísért menetrend eredményeként kellett végül is megszületnie az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézetének.

Az ütemezett döntéseinknek valóban részese volt tehát az MTA Jogtudományi Intézet vezetője, képviselőjét Peschka Vilmos akadémikus látta el. A szerződéses együttműködési megállapodások közvetlen érdekeltjei, illetve azok vezető személyiségei (az ELTE ÁJK dékánja, és a SZIF főigazgatója mellett szaknácscsádók szűkebb köre és a háttérmunkálatokba bevont szakértők tevékenykedtek. Ilyetén készült el rövid egymásutánban három, némileg különböző megállapodás-tervezet, és ezzel egyidejűleg készült az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet Szervezeti és Működési Szabályzata. (Erről ad hitelt érdemlő tanúságot a főigazgató aláírásával kiadott 1995. március 9-i főtitkársági körlevél). Ez a kútfő eredeti formájában (mondhatni őstervezetként) látható már az idézett lépések „menetrendje” c. fogalmazványhoz csatolva (1994. IX. 27.).

Azért is indokolt az őstervezet rekapitulálása, mivel az az egyetemi szintű jogi képzés felzárkóztatásán túl, az egyetemmé válást is determinálta. Itt látjuk pl. *A jogászképzés szükségessége Észak-Dunántúlon* cím alatt az országos érdekekbe beágyazott indoklását a javaslatba foglalt egyetemi szintű képzés megindításának. „A demokratikus átmenet, a jogállam (és) a jogilag szabályozott piacgazdaság megteremtése révén jelentősen megnőtt és tovább növekszik a jogi, az állam- és politikatudományi képzettséggel rendelkező szakemberek iránti igény. Ezt az igényt jelenleg a (hazai) jogi-igazgatási-politológiai képzés csak részben tudja kielégíteni”. Itt fogalmazta meg a főigazgatói állásfoglalás az országosan is kitapintható intézményhálózati aránytalanságok jelenlétét. „*Hat észak-dunántúli megyében – ahol 1,8 millió lakos él – ilyen jellegű képzés nincs*”. Ebből a térségből az ELTE Állam- és Jogtudományi Karára nehezedő „túlnépesedés” pedig már-már a régi anomáliák veszélyeit hordja magában.

Észak-Dunántúlon nagyhírű, de (általában) *szűk profilú egyetemek működnek*, és ezek viszonylag kevés, itt élő fiatal számára nyújtanak továbbtanulási lehetőséget. Hátrányos ez a helyzet pedig azért is, mert mint ismeretes, az itt érettségizett fiatalok az országos átlagnál jóval nagyobb számban igénylik a továbbtanulást. „A rendkívül kedvezőtlen helyzeten csak új szakok, új tudományterületek meghonosításával lehet javítani”.

Miért éppen Győr, illetve a Széchenyi István Főiskola adhatja a kézenfekvő megoldást? Azért, mert a Széchenyi István Főiskola az ország legnagyobb – miként idéztük, az ország legdinamikusabban fejlődő főtanodája, amely a város és a térség igényeivel összhangban dolgozta ki stratégiai tervét 1992-ben. Így „a magyar felsőoktatás általános céljaival összhangban olyan koncepciót tűzött maga elé, amely – a jelenleginél szélesebb körben és lényegesen több győri és Győr környéki fiatal számára nyújt egyetemi és főiskolai képzést”. Továbbá azért, mert:

- egyensúlyt teremt a győri térség szükségletei és egyes, a főiskolán hagyományosnak tekinthető szakterületek között,
- mert a főiskola szellemi és tárgyi bázisaira (infrastruktúrájára) épül és
- viszonylag szerény, döntően helyben és reálisan előteremthető pótlólagos erőforrásokat igényel, valamint
- a térség intézményeinek törekvéseit kiegészítve bővíti Észak-Dunántúl felsőoktatási kínálatát – figyelembe véve a közvetlen határon túli magyarság igényeit is, vagyis
- az oktatásban és az intézményközi kapcsolatokban egyaránt hasznosítani tudja a hármas határ nyújtotta lehetőségeket stb.

A továbbiakban összefoglalva számbavette a tervezet a főiskolai stratégiai koncepció eredményeit: „Új szakokat és tudományterületeket meghonosítva, kilenc szakon folyik már mérnökképzés, hogy

- öt éve folyik közgazdászképzés, hogy
- az elmúlt négy évben a nappali hallgatók száma 1100-ról több, mint 3000-re emelkedett, hogy
- az Universitas Győr Alapítvány jelentős támogatást nyújt az oktatók tudományos munkájához, és így
- néhány év alatt háromszorosára nőtt a tudományos fokozattal rendelkező oktatók száma, hogy évente több külföldi vendégprofesszor segíti az oktató munkánkat, s végül (de nem utolsó sorban)
- a kanadai kormány támogatásával 1994. szeptemberétől két éves angol nyelvű, post-secondary jogász asszisztens-képzést szerveztünk.”

Összegezve mondja a dokumentum, hogy a Főiskola stratégiai koncepciója a jogászképzés meghonosításának legkedvezőbb módozatait egyesíti magában, amikor az ELTE ÁJK, illetve az MTA Jogtudományi Intézete közreműködésével kihelyezett nappali tagozatos képzést indít, amely 1995. szeptemberében megvalósítható közelségbe került (ld. Szekeres Tamás: *Javaslat graduális jogi képzés megindítására nappali kihelyezett tagozaton*, tervezet, 1994. 09. 27.). Alig néhány napos eléréssel, ebben a szellemben érkezett a főigazgatói levél az ELTE ÁJK dékánjához, amely *megnyitotta az utat az ún. együttműködési megállapodás-tervezetek kimunkálásához*.

Számos bizonytalanság-tényező jellemzi persze az együttműködési megállapodás (szerződés) tervezet első változatát, amely 1994. októberi keltezéssel születik, de stabil az alapvető célkitűzés és az oktatás 1995 szeptemberében történő beindítása. A megállapodást a felek – mondja a tervezet – 5 évre kötik, és ezt követően új szerződésben rögzítik le az adott intézményeik oktatási, illetve tudományos együttműködését. Utoljára itt szerepel a háromoldalú kontraktuális viszony gondolata, bár az MTA Jogtudományi Intézet segítő közreműködése továbbra is érintetlen maradt (ld. ELTE-SZIF együttműködési [első] tervezet

2.). Az ÁJK és az MTA ÁJI együttesen vállalta a kihelyezett tagozat, illetve a „majdan önálló fakultás megszervezését”, hozzájárultak együttesen az egyetemi szintű tananyagok (tankönyvek, jegyzetek, segédanyagok) felhasználásához (a szerzői jogok tiszteltben tartásával) stb.

Az együttműködési megállapodás-tervezet második változata ismét kettős összetevőjű alkotás, amely már 1995. február, illetve március hónapban kelt. A letisztított megállapodás-tervezet kiegészítő anyaga „*a kihelyezett nappali tagozatos képzés előkészítése*” címmel egy sor olyan elemmel bővült, amely az arra illetékes felügyeleti főhatósági előzetes állásfoglalást megelőző időben a bizonytalansági tényezők kizárását jelenthette. Műfajilag a tagozat beindításának a teendői sorakoznak ebben, különös hangsúlyt adva az egymásra épülésnek, illetve a felek által felvállalt kötelezettségek (követelmények) tételes rögzítésének. Íme néhány példa:

„A képzés a Kar tantervi és tantárgyi követelményei alapján a Kar (az ELTE ÁJK) ellenőrzésével folyik. A diploma kibocsátására a Kar jogosult. Az oktatást a Kar által támasztott követelményeknek megfelelő egyetemi és főiskolai oktatók, továbbá külső szakemberek végzik. A kihelyezett tagozat feladatainak ellátására az ELTE és a SZIF Győrben közös Állam- és Jogtudományi Intézetet hoz létre az oktatáshoz igazodó tanszéki tagozódással. Az Intézet létesítéséről az ELTE és a SZIF illetékes testülete külön-külön hoz döntést. A tervezett hallgatói létszám az első évfolyamon 120 fő.” Továbbá, a Főiskola vállalja „az Állam- és Jogtudományi Intézet elhelyezését az erre a célra átalakított külön épületben, az oktatáshoz szükséges tárgyi feltételek biztosítását, a hallgatóknak a főiskolai hallgatókkal azonos elvek alapján történő kollégiumi elhelyezését, a képzéshez elengedhetetlen könyvtári háttér biztosítását, a kihelyezett tagozat működési költségeit – beleértve a bérköltségeket is”. Az ELTE ÁJK vállalja „átadja az oktatási dokumentumokat, közreműködik az oktatók kiválasztásában, hozzájárul a hallgatók pénzügyi juttatásainak áthelyezéséhez a Főiskolára. Az Állam- és Jogtudományi Intézet vezetőjét és a tanszékvezetőket az ELTE ÁJK illetékes vezetői, illetve testületei jelölik ki. Ennek alapján adja ki a főigazgató a megbízást. Az intézet nem vezető oktatóit és adminisztratív személyzetet az intézet vezetője nevezi ki, illetve bízza meg (előbbieket a főigazgatóval egyetértésben). A tagozat oktató és tudományos munkájának ellenőrzésére az ELTE ÁJK korlátozás nélkül jogosult”. Elismeri végül ez a kiegészítő okmány, hogy „a Széchenyi István Főiskola a győri egyetem fokozatos kiépítése során, a kihelyezett tagozat továbbfejlesztésével, a megfelelő tudományos oktatói kapacitás megteremtésével önálló jogi kart kíván létesíteni” (1995. február 22.).

Jobbadán a félelmek és bizonytalansági tényezők is eltűntek az *Együtműködési Megállapodások* harmadik változatának megjelenésével, miután a felügyeleti főhatóság pozitív állásfoglalása is közismertté vált (1995. június), Papp Lajos, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium helyettes államtitkára írja:

„A Győrben kihelyezett tagozaton indítandó jogászképzéssel kapcsolatos levelére (válaszolva) tájékoztatom, hogy véleményünk szerint a megállapodási tervezetben rögzítettek, valamint az új intézet SZMSZ-tervezetében foglaltak szerint a jogászképzés megindítható. Az együttműködési megállapodás tartalmazza azt a biztosítékot, hogy az oktatás az ELTE ÁJK szakmai irányításával folyjék, hogy az okleveleket az ELTE, vagy az ELTE ÁJK adja ki...”. Budapest, 1995. június (ld. Papp Lajos helyettes államtitkár levele az ÁJK dékánjának 1995. június).

Ilyen előzmények után 1995. szeptemberében valóban (és ismét) beindult Győrben az egyetemi szintű jogi oktatás. A felek letisztult megállapodásában foglalt, a régió, illetve Győr városa számára méltán történelmi jelentőségű lépések záró akkordjaként Szekeres Tamás főigazgató 1995. szeptember 23-án kelt levele az ÁJK dékánjához megnyugvással konstataálta, hogy az egyetemi szintű jogi képzés otthonát képező épületegyüttes, illetve az előadások és szemináriumok hazai viszonylatban is kiválóan mondható feltételei adottak, hogy az immár működő ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet elhelyezésére önálló, felújított és berendezett épület áll rendelkezésre, amely úgy a főállású, mint a megbízásos jogviszony keretében működők számára megfelelő munkafeltételeket biztosít. Egyidejűleg vállalta a főigazgató a „Karral kialakítandó közvetlen információs rendszer győri elemeinek kiépítését” és a rendszer működtetését (ld. Szekeres Tamás főigazgató levele 1995. szeptember 23. az ELTE ÁJK dékánjához). Távlatilag is megnyugtató volt az oktatás és nevelés megszentelt officiumát vállalók számára, hogy a főiskola „saját költségvetéséből, részint Győr Megyei Jogú Város célzott támogatásából, továbbá az immár jelentős alaptőkéjű Universitas Győr Alapítvány vagyonának felhasználásával, illetve Győr Város Önkormányzatának és az itt működő gazdasági szervezetek folyamatos támogatásával biztosítani tudja azon költségek fedezetét, amelyek Győrött merülnek fel, illetőleg a Kar számára többletkiadást jelentenek.”

Ugyanakkor azt is értésre adja, hogy „a hallgatókat megillető juttatások közvetlen felhasználásának lehetőségére a Főiskola igényt tart”. Íme ezek a konzekvens állásfoglalások tették lehetővé az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet zavartalan működését.

Az ELTE ÁJK-SZIF Együtműködési Megállapodások (1995. június 25.) alapján, illetve annak az egyetemi tanács jóváhagyása által nyomban megnyílt a lehetőség a kihelyezett tagozat munkáját szervező Állam- és Jogtudományi Inté-

zet kialakítására. Az Intézet jogi státusát tekintve önálló szervezeti egységgé formáltatott, amely igazgatási, gazdasági-pénzügyi helyzetét tekintve a Széchenyi István Főiskola fakultás rangú szervezeti egysége. Ugyanakkor az Intézet az oktatói-nevelői munka szempontjából viszont az ELTE ÁJK önálló tagozata (győri kihelyezett tagozat). Az alapítók az Intézetre ruházott feladatok vitelét az igazgatóra, illetve az intézeti tanácsra ruházták (ld. az ELTE ÁJK-SZIF SZMSZ 7. §. vö. Tanulmányi Tájékoztató 95. 4. p.). Az Intézetet az oktatás és a tudományos tevékenység területén *önálló tanszékek* alkotják, jelesen *az intézményesülés első stádiumában a Közjogi, a Politikatudományi és Jogelméleti, a Civilisztikai, a Bűnügyi, illetve a Jegtörténeti Tanszékek* szervezésére került sor.

Az Intézetben tanulmányaikat folytató hallgatók még egy ideig az ELTE Állam- és Jogtudományi Karával álltak jogviszonyban, és részükre majdan a jogi diplomát is a Kar bocsátotta, illetve bocsátja ki. A Kar egyébként a kihelyezett tagozat hallgatóival kapcsolatos kötelezettségeket, illetve jogokat az Intézetre ruházta át, következésképpen az oktató-nevelőmunka vitele az intézeti Szervezeti és Működési Szabályzat alapján zajlott. A hallgatók intézeti, illetve főiskola tanácsai képviselője is az ELTE ÁJK-SZIF SZMSZ alapján szerveződött. Sok tekintetben felemás volt ez az átmeneti szervezetrendszer, amely némi finomításokkal az egyetemmé válás, illetve a Gazdaság- és Jogtudományi Kar kialakulásáig tartott.

Elsőként az ELTE ÁJK-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet Szervezeti és Működési Szabályzatát a főigazgató (Szekeres Tamás), az intézeti igazgató (Bihari Mihály), illetve az ÁJK dékánja (Ficzere Lajos) írta alá. A *Szabályzat* átmeneti jellegét érezve, maga az SZMSZ előírta az életbeléptetés egy év elmúltával történő felülvizsgálatát az alapító intézmények bármelyikének a kezdeményezése alapján (ld. SZMSZ 10. §. 2. bek.). Adott volt tehát a korrekció lehetősége, ami az egyetemmé válás felgyorsult folyamatában természetes igényként jelentkezett. Még egy ideig az intézeti struktúra kialakítása is mozgásban volt, ami a tanszéki szerkezet, illetve a kapcsolódó tanszakok viszonylatában is a folyamatos korrekciót élesztette. Előre jelezték ezeket a problémákat az SZMSZ tervezetekkel kapcsolatos szakértői állásfoglalások (ld. Hársfalvi Rezső: *Előzetes állásfoglalások az SZMSZ tervezetéről* 2. p. az SZMSZ teljessé tétele tárgyában, 1995. március).

KÉT- ÉS FÉL ÉVSZÁZADOS ELŐZMÉNYEK UTÁN, AZ ELSŐ ÖT ÉV (AZ ELSŐ CIKLUS) EREDMÉNYEI NYOMÁBAN

A fent megidézett (és a kartörténet által dokumentált) kútfők nyomvonalán haladva a külső szemlélő okkal vélelmezhetné, hogy a Győri Széchenyi István Egyetem alapításán munkálkodók nehéz évei 1995-ben zárultak le, amikor is a Zeneművészeti Főiskola Győri Tanárképző Tagozatának az integrálásával egyidejűleg az Eötvös Lóránd Tudományegyetem programkihelyezése (kihelyezett

tagozata) révén az egyetemi szintű jogászképzés is visszatért a nyugat-magyarországi régióba. Ténylegesen létrejött tehát évekkel a de jure egyetemi rangra emelést megelőzően egy olyan universitas, „amely hallgatói létszámával, oktatói karának tudományos minőségével (reputációjával), képzési kínálatának sokszínűségével kapta meg 2002. január 1-el az egyetemi titulust”.

Tudományos közéletünk is észlelte ezt a felettébb szerencsésnek tűnő történelmi szituációt, amidőn anyaintézményünk felelős vezetőjének megnyilatkozását appercipiálhatta az írott médiumok hasábjain. „Sikeres a győri jogászképzés” és ebben, vagyis a siker tényét reprezentáló ténykörülmények tárgyilagos megítélésében, az akkreditáció sem találhat kifogást (ld. Mezey Barna, 2001). Igazolhatónak tűnt ettől az a látnoki várakozás, miszerint az érintett belső integráció lezajlását követően *communis opinio*ként hangzott már: „Győr a jövő század egyetemi városa” (Szekeres, 1996). Az igazi gondok és a lankadatlan helytállás ideje azonban ezután következett. Az első öt év próbatétele ez, amely a tárgyi, illetve a személyi feltételek sorsdöntő szimbiózisát, esetenként persze a skyllák- és karibdiszek közötti hányódást is jelentette azoknak az életében, akik a „szent officiumot” felelősséggel magukra vállalták.

Mindmáig élő problémaként idézhetnénk a „túlnépesedést”, a tömegképzés pedagógiai kihívásait, amelyek az ún. mamutegyetemek túlburjánzásának a veszélyeit állítják elénk. Ezt a veszélyt azonban sem a ma ismert Gazdaság- és Jogtudományi Fakultásról, sem pedig a Győri Széchenyi István Egyetem egészéről aligha állíthatnánk. Szűkebb tárgyunknál maradva, közismert ugyanis, hogy az egyetemi szintű jogászképzés nyugat-magyarországi (győri) restitúciója ma sem lépte túl a hajdan volt kir. magyar jogakadémiák átlagos hallgatói létszámát. Szinte ösztönös felismerésként él tehát mindmáig az a gondolat, hogy az adott régió társadalmi- gazdasági szerepe, elvárásai legyenek irányadók az érintett szakok (fakultások) hallgatói létszámának a felfuttatásában. Ha az ismert amerikai modell kialakítására került volna sor, bizonyára jelen volna máris a túlnépesedés. A Győri Gazdaság- és Jogtudományi Fakultás hallgatói létszáma azonban változatlanul azt a racionális méretet (120-150) követi, ami nem járhat sem a fenntartásban, sem az elhelyezkedési kongruenciában kezelhetetlen következményekkel. Kérdés persze, hogy pl. a *strukturális építkezés szférájában időtálló változások születtek-e* a Főiskola egyetemi rangra emelésével.

Az újabkori kultúrhistoria azonban némi megnyugvással szolgálhat számunkra, mert pl. a kontinens keleti felében valóban nagy gyakorisággal tűntek fel azok a strukturális változások, reformok, amelyek egy hosszantartó kényszerpálya torzulásait kívánták kiigazítani. A „német felsőoktatás gondjai” címmel idézzük, pl. éppen az egyetemi szintű jogi oktatásban mutatkozó lemaradások (sőt oktalan csonkolások) felszámolására való törekvést (ld. *Magyar Felsőoktatás* 1994/7. sz.). Főként az *ország keleti felében* a rendszerváltás előtt és után (ld. Miskolc, illetve Debrecen) *egymást követték ezek az indokolt kiigazítások*. „Indokolt

társadalmi várakozások törtek felszínre (tehát) a nyugat-magyarországi régióban is, amelynek a támaszává lett az Universitas Győr Alapítvány (1990), amely az ország legkorszerűbb infrastruktúrával bíró műszaki főiskoláját a (belső) szerves fejlődés útjait járva emelte egyetemi rangra. A közgondolkodás is tudni vélte, pl. hogy az ELTE ÁJK, illetve a Közgazdasági Egyetem kihelyezett tagozataival szűnik meg végre (és feltartóztathatatlanul) az a szembetűnő aránytalanság, amely főként Észak-Nyugat Magyarország egészét sújtotta. A Dunántúl (érintett) hat megyéjében élt a lakosság 20 %-a, ugyanitt csak az egyetemi hallgatók 4 %-ának volt lehetősége tanulmányok végzésére.

Merőben *új helyzet állt elő* tehát az 1995-ben kiteljesedő reformok (strukturális változások) nyomán, amikor is a hajdan virágzó főtanodákkal rendelkező Város, illetve a Széchenyi István Főiskola a gazdaság- és a jogtudományok két hagyományosan nagytekintélyű egyetemével vette fel a kapcsolatot, és az ún. „egyetemmel fejlesztési koncepciójába beillesztve” támaszt keresett az egyetemi szintű jogi képzés 1995. szeptemberétől történő beindításához. A Főiskola tehát nem rejtette véka alá az elért belső (integrációs) eredményeket, és a régió elvárásait követve *az önálló egyetemi fakultás megteremtéséhez kért támogatást* (1994). Innen vált érthetővé, hogy a korábbi túlspecializált mérnökképzést a Főiskola már az európai követelményeknek megfelelő szakosítással váltotta fel, és ezen túlmenően egy sor új szakágazat meghonosítására eredményesen törekedett.

Tudatosan törekedtek tehát az intézmény vezetői az egyetemi szintű mérnökképzés feltételeinek megteremtésére, és e folyamat betetőzésének tekintették a gazdaság- és a jogtudományok kihelyezett tagozatainak az integrálást is. A konkrét társadalmi igények számbavétele alapján történtek ezek a determináló lépések, amelyek realitását a város, illetve az Universitas Alapítvány ereje és tenni akarása biztosította. Mindezt a hálás utókor persze csak akkor láthatja a maga valóságában, ha a minden eddiginél felelősségteljesebb első öt év küzdelmes éveit is felvillantjuk.

„A jogtudományi képzés előkészítésének menetrendje”, illetve az elfogadott Együttműködési Megállapodások tartalommal megtöltése mindenekelőtt a leendő oktatási kar kvalitásán múltott. A szent officium sokakat animált, mégis meg kellett küzdeni a kétségekkel és persze az inerciával is. Ezért a Kar, illetve a Főiskola együttes állásfoglalása alapján szervezett *Előkészítő Bizottság szándéknyilatkozatok begyűjtésével tette felmérhetővé a lehetőségeket*. Impozáns volt az eredmény, miután a tudományos fokozattal rendelkező oktatói kar dominált a szándéknyilatkozatok összesítésében. Még így is természetesnek tűnt úgy a kar, mint a Főiskola számára, hogy az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének legjobb erőit is az ügy mellett láthattuk. Az adott feladatot felelősséggel vállalók többségét a tudományos fokozattal rendelkező docensek, egyetemi tanárok vállalták. Az ELTE ÁJK tanszékvezető egyetemi tanárai köréből is szép számban támogató-

sukról biztosítottak bennünket, s egynéhányan máig is megbecsült tagjai (részei) a Győri Fakultásnak.

A fent idézett Előkészítő Bizottság még 1994. januárjában megalakult a Kar egyik dékán-helyettesének a vezetése alatt. Működése valójában az ELTE ÁJK-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet megalakulását és funkcionálását előkészítő tevékenységben merült ki. A Bizottság készítette elő az együttműködési megállapodást, a kihelyezett tagozat tantervi keretszabályainak a lerögzítését, illetve a kihelyezett tagozat Állam- és Jogtudományi Intézetének Működési Szabályzatát. Az Előkészítő Bizottság a konkrét állásfoglalásait a Kari Tanács elé terjesztette, amely végül is tudomásul vette, hogy „a kihelyezett tagozat összes személyi és dologi költségét a SZIF vállalja, de ennek ellentételeként a győri képzésben résztvevő hallgatók után járó normatív támogatásra igényt tart.

A kihelyezett tagozat létesítését tárgyaló (1995. február 2-án kelt) kari tanácsi határozatok közt találjuk persze azokat a kikötéseket is, amelyek a „kihelyezett képzésnek a budapestivel (mindenben) megegyező színvonalát garantálták (ld. 3. 1.): „A képzés az ÁJK tanterve, tantárgyi követelményrendszere, szabályzatai és írásbeli tananyagai alapján folyik”. Így „a tagozat hallgatói az ELTE hallgatói lesznek, oktatói pedig ... túlnyomó többségében a Kar oktatóiból kerülnek ki. A kettős irányítású (rektori és főigazgatói) Intézet Szervezeti- és Működési Szabályzatában is prioritást biztosított a Kar, az ÁJK szakmai felügyeleti jogának. Sőt, „a szakmai felügyeletnek része kell, hogy legyen, – mondja a Kari tanácsi határozat – az intézet belső felépítésére vonatkozó javaslattételi jog, továbbá az oktatói kinevezéseknél az ELTE kinevezési rendszerének megfelelő minden testületi jog”. Már-már a tűrés határát súroló kikötések ellenére felhőtlen maradt a kari vezetés és a Főiskola közötti munkakapcsolat. *A struktúrával implicite együttjáró (átmeneti) megkötések így az egyetemmé válás pillanatáig megmaradtak.* A vezetők bölcs belátása és a sokasodó napi feladatok szinte nyomtalanul háttérbe szorították az ilyen és hasonló jellegű problémákat. Ilyenként említhetnénk a központi szervezeti egységek kiépítését is, amely az immár hagyományosnak mondható integrációs modellek formájában jelentkezett. Jogelméleti, Jegtörténeti, Civilisztikai, Büntetőjogi, illetve a Nemzetközi Jogi Tanszékeket (valójában tanszékcsoportokat) ismer ez a strukturális rendszer. A politológia eleve elkülönítést igényelt a rendszerben, a későbbiekben pedig a tantárgyak kistanszéki képvisellete hozott egy sor változást. Megnyugvást jelentett, hogy a kihelyezett tagozat érdemi munkáját megtestesítő tárgyak jegyzéke, illetve a prelegált ismeretek egymásra épülése az anyaintézményben meghonosodott rendszert követte (ld. ÁJK-ÁJI-SZIF tantárgyai 1995). Ezt a körülményt fémjelzi „A győri kihelyezett tagozat tantervi keretszabályai” című, illetve „A SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet Tanterve” is. Az alapvető célkitűzésekben, a tantervi irányelvekben, az ún. alapképzést rögzítő tételes szabályozásban egyaránt az ELTE ÁJK által megfogalmazott normatívák képeztek kiindulási alapot. A tantárgyi

programok elkészítése is hasonlóan zajlott, ami egészében a kihelyezett tagozat stabilitását szolgálta. Láthatóan a felügyeleti főhatóság elvárásai is ebben az irányban hatottak (Papp Lajos h. államtitkár levele alapján). A hallgatói juttatások közvetlen (főiskolai) felhasználásának lehetővé tétele azonban még egy ideig zavaró tényező maradt az „első ciklus” éveiben. Kevesebb gondot okozott az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet évről-évre gazdagodó részlegeinek az elhelyezése, amely az erre a célra kijelölt és felújított épületegyüttes (Hédervári u. 25. sz.) betelepítésével szinte évente változott. A helyben élethivatásszerűen oktató-nevelőmunkát végzők számának az ugrásszerű növekedése hozhatott volna e téren feszültségeket, de feltehetően ez sem igényelte volna a külső (reprezentatív jellegű) épületegyüttesek (a Frigyes Laktanya, illetve a Loyd) beintegrálásával járó anyagi terheket. Az intézet vezetése nyitott lapként kezelte az intézményi (áthelyezési) gondokat, ami eleve a közmegegyezést erősítette (ld. a felújítási tervdokumentációk alapján). Ebből tehát az egyetemi szintű jogi oktatás strukturális problémái nem származhattak.

A tantervhez csatolt (jogászai szak) képesítési követelmények a kihelyezett tagozaton követték az évekkorábban lezajlott karközi (az alapképzési képesítési feltételeket kidolgozó) bizottsági (1993) ajánlásokat. Ebből is következett, hogy az intézeti vezetés a tantárgyi programok kimunkálásával egyidejűleg a követelmények napvilágra kerülését is eredményesen szorgalmazta. Új színfoltként hatott a kihelyezett tagozatra behozott kötelezően választható (Alt), illetve az ún. speciális kollégiumok követelményeinek a szabályozottsága, illetve a felhasználásra kerülő segédanyagok közreadásának az elvárása. Helyenként a foglalkozások (prelegálások, szemináriumok stb.), a kötelező és az ajánlott szakirodalmi tájékoztatások túldimenzionálása is felszínre tört, de az ebből eredő sűrűlódások viszonylag gyorsan elimináltak. Mindmáig lezáratlan problémák hordozója maradt viszont az ismeretek egymásra épülésének rendjét sértő követelmények jelenléte, amely gyakran az évekkor később exponált, szak-jogági ismeretek anticipálásaként, felesleges teherként jelentett az egyetemi szintű jogi oktatás első éveiben. *A tantárgyi átfedések és a túlzott elméletieskedés, illetve a módszeresség hiánya* stb. elleni fellépés fórumai sem tudtak még felszínre törni, a szakmai rendezvényeinket pedig jobbára a közéleti aktualitások determinálták.

A módszeres hallgatói-oktatói tudományos munka iránti vonzódást ezekben az években is eredményesen befolyásolták az *Universitas* Győr Alapítvány publikált programjai, ami képes volt azt a csalódottságot legalább enyhíteni, amely a pályakezdő fiatal oktatók, doktoranduszok képzését alátámasztani hivatott Művelődési és Köznevelési Minisztérium-i kutatási pályázatok (a modernizáció címmel) tárgyában benyújtott, a kihelyezett tagozat testére szabott kezdeményezéseink kudarcából fakadt (a 781 48/95. XVII. sz. MKM. Tud. Ügyek Főosztály állásfoglalása nyomán). Az arra illetékesek láthatóan értetlenül álltak szembe még a régiók egyetemi szintű képzést célzó törekvéseivel, pedig azt az anyain-

tézmény doktorandusz képzését irányító jeles tudós személyiség (Harmathy Attila) referenciája is alátámasztotta. Ilyen és hasonló kudarokat megélve sem uralkodott el „a belenyugvó passzivitás, amit a kiírásra kerülő tanársegédi állásokról, illetve a PhD-képzésről” című Tájékoztató bizonyít, amely még az ezredfordulót megelőzően (1999) mozgásba hozta a győri kihelyezett tagozat oktatói-hallgatói közösségét. Az ellenzők még a pályázati kuratóriumokban ülve, szinte minden kezdeményezésünket negligáltak, az Universitas Győr Alapítvány támogatásával összekötött fiatal oktatói, illetve PhD-képzési pályázóinkat azonban már nem tudták elgáncsolni. Az alapítvánnyal kötendő szerződések alapján, a minimálbér valamely sorozatához igazodó ösztöndíjak biztosítására került sor, és ez a gyakorlat életképesnek is bizonyult. A koncepció dimenzióira vet fényt, hogy a római jog, az alkotmányjog, a közigazgatási és a büntetőjog, valamint a polgári jog, az akkor még alig ismert EU jog, a jogbölcselet és a politika, a munkajog és szövetkezeti jog területeire egyidejűleg szólt a kiírt pályázat. Új volt az a gyakorlat is, hogy a tanulmányaikban kitűnt (eminens) hallgatók „előzetes jelentkezési” lehetőséget kaptak már a IV., illetve az V. évben.

Az ellenzők persze szem elől tévesztették, hogy az Universitas Győr Alapítvány már évekkel előbb meghonosította a fiatal oktatók és hallgatók tudományos munkásságának a stipendálását, a külföldi tapasztalatszerzés lehetővé tételét, sőt magát a tudományos fokozatok megszervezését is. Ez a gyakorlat pedig a 90-es évek második felében látszott kiteljesedni, ami a felidézett aránytalanságok kiküszöbölésén fáradozók iránti érdeklődést is felkeltette. Nem egy averziókkal viseltető neves személyiség ezekben az években vállalta az ELTE-SZIF Állam- és Jogtudományi Intézet meghívását vendég-előadói minőségben (ld. alább a rendezvények felidézése tárgyában).

Ilyen előzmények közt gyorsult fel az időközben kiépült egyetemi szakok és tagozatok akkreditációjának az előkészítése. A legintenzívebb szakasz az ezredforduló évében jelentkezett és ezzel szinkronban haladt az egyetemi szintű jogászképzés akkreditációja is. „A dokumentumot 2001. tavaszán bírálta el a Magyar Akkreditációs Bizottság”, és így a MAB és a Felsőoktatási Tudományos Tanács pozitív véleménye alapján a MKM előterjeszthette azt a törvényjavaslatot, amely az egyetemmé válást tárgyalta.

Aligha volna számon kérhető ettől a rövid, de a feladatok súlya alatt is izmosodó szellemi erőpróba időszakától a helyi tudományos iskolák megteremtése. Pedig nem egy „tudományos program” az integrált szervezeti egységeken belül fogható eredményeket is produkált ezekben az években. A tételes jogok, a politológia, sőt még a jogtörténet körében is születtek ilyen kezdeményezések. Ilyen volt, pl. „*az újabbkori jogfejlődés történetkritikai elemzése*” című tudományos program, amely a fővárosban működő kutatókat is bekapcsolva önálló köteté érett (1998) a Szent István Társulat kiadásában (ld. Gönczi–Horváth–Révész–Stipta–Zlinszky szerzői közreműködéssel, *Bibliotheca Catedrae Historiae Juris Univ Cath. de*

Petro Pázmány Nom. Bp., 1995). Ez az ismeretanyag pedig éveken át a jogi historizmust tárgyaló kézikönyveink kiegészítőjeként szerepelt a jogi felsőoktatásban. Hasonlóan jelentős kezdeményezések indultak el a kihelyezett tagozat oktatóitól az idegen nyelvű hazai tudományos eredmények közrebocsátást célozva. Ennek főként a PhD-képzésben, és szélesebb értelemben a tudományos képzésben értek be egyes eredményei (ld. Horváth–Révész–Zlinszky: *Doktori iskola, prelegálások* Bp. 2002. 196. o.). Experimentálásaink ismeretesek az anyaintézmény *Annales Sectio Juridica* példája nyomán szerkesztendő *Győri egyetemi periodika megteremtése érdekében*. A megvalósulás küszöbéig eljutottak ezek a törekvések (címében már az *Acta Jauriensis*, illetve az *Acta Arrabonensis* variáció foglalta le a fellelkesülteket), de az ügyintézés szintjén ez a nemes ügy még elakadt. Nem így a szellemi bázisépítés ügye, amely az első egyetemi törvény követelményei nyomán az alapítók agyának mélyrétegeiből tört elő az első öt nehéz év folyamán.

Az alapkoncepció eredendően úgy hangzott, hogy a Széchenyi István Főiskola és az ELTE ÁJK együttműködése alapján születő jogi felsőoktatást szolgálva szakosított jog- és államtudományi könyvtár kiépítése vált szükségessé. A Főiskola fogadókészsége és áldozatvállalása eleve nyilvánvaló volt, miután a nyugat-magyarországi régióban, illetve az adott nagyvárosban ilyen jellegű szellemi bázis eleddig nem volt ismeretes. Az iparos és kalmár-városként aposztrofált nagymúltú város hajdan volt akadémiaja hagyott egykor maga után némi könyvtári, illetve egyéb archiválható értékeket, de ezek a fondok a továbbélt felvidéki (Kassa, Pozsony) akadémiai központokba kerültek. Innen kiindulva, egy sor előkészítő lépés történt egy új szakosított könyvtári bázis kialakítására, amely – a tervek szerint a SZIF korszerű nagykönyvtárába beintegrálva és annak a műszaki (számítástechnikai) lehetőségét felhasználva került volna kiépítésre. Ennek az új jogi és államigazgatási fondnak a kiépítésén túl (az alapleltárba felveendő), a tanszékekre kihelyezett kézi könyvtár jelenlétével is számolni kellett. Ez a bázis – miként valójában is kialakult – nem haladhatta meg az oktató-nevelőmunkában szükséges mértéket, azaz csupán a kézikönyv jellegű anyag kihelyezésére és folyamatos frissítésére kerülhetett sor. Kivétel ez alól a fogyóeszköz nyilvántartásba kerülő jegyzet-segédanyag (jogsabály, közlöny és dokumentáció) stb.

Egy ilyen szellemi bázis kiépítésének forrásai közt annak idején szóba jött az Akadémiai Kiadó és Nyomda felhalmozódó archivált anyaga, illetve a Közgazdasági- és Jogi Kiadó eladásra szánt gyűjteményének az átvétele. Hasonló lépések történtek a Nemzeti Tankönyvkiadó irányában, illetve az anyaintézményünk (az ELTE ÁJK) szakosított jogi könyvtára felé, amely éppen a korszerűsítés éveit élve terjedelmes jegyzékbe foglalt kínálattal élt a kihelyezett tagozat felé. A nagy akciók és felbuzdulások ideje azonban rövidesen lelohadt. Ehelyett inkább vállalni kellett a fokozatos könyvtárépítés fáradalmait, és az adott szellemi bázis építésében érdekelt jogtudó értelmiség egyéni és kollektív áldozatvállalását. A

grátisz-felajánlások rendszerét is a könyvtárépítés szolgálatába kellett állítani, amely vélhetően hézagpótló lehet a születő, új jogi felsőoktatási intézmény könyvészeti bázisának kiépítésében. Számba vettük továbbá a szakosított jogi könyvtár kiépítésében a jogélet fontosabb közintézményeit (azok szakosított anyagának a felkínálkozó összetevőit), illetve az MTA Jogtudományi Intézet közvetlen támogatását is.

Mindezek a lehetőségek évek múltán hoztak is igencsak tiszteletre méltó eredményeket és a napi szerzeményekkel együtt immár ki is nőtték a rendelkezésre álló objektumot. A jövő útjait keresve sürgetően szükségesnek tűnik egy olyan korszerű elhelyezési forma, ahol az olvasótermi (kurrens) anyag elkülöníthető a raktári, illetve kiszolgáló részlegtől. Idővel persze az archiválható ismeretanyag, illetve a gépi feldolgozások eszközzrendszere is helyet kér magának.

Végül is a Felsőoktatás Fejlesztési Alapok támogatását kellene elérni a lehető legkorszerűbb könyvtári bázis megteremtése érdekében, ami a Győri Széchenyi István Egyetem műszaki adottságaira támaszkodva húzó tényezővé lehet majd a hazai jogi tudományosság szolgálatában. A korszerűtlen (elavult) anyagot és eszközzrendszert tehát grátisz sem szabad beintegrálni a rendszerbe (ld. a mellékelt 1995-os állásfoglalások nyomán).

Mielőtt úgymond az első ciklus legfőbb eredményeihez, az első diploma-kibocsátásokhoz eljutnánk, említsük meg azt az el nem hárítható várakozást is, ami az 1996/97-es oktatási évben tűnt fel, az ún. „0” évfolyamos oktatás megszervezése tárgyában. Az ELTE ÁJK döntése alapján a társkarokhoz és más egyetemekhez hasonlóan az ún. „0” évfolyamra történő felvételt hirdettünk, amely új kínálat volt az ELTE budapesti és győri képzési helyére igyekvő fiatalok számára. Az ide beiratkozottak az esélyegyenlőséget biztosító versenyvizsgálatokon igazolhatták az egyetemi jogi képzésre való alkalmasságukat. A kiváló teljesítményt a felvételi nélküli, illetve a felvételi vizsgába beszámítható többletpontokkal kívánták honorálni. Ez a sajátos kísérlet is fokozta a kihelyezett tagozatra nehezedő problémákat, miután ezúttal egy sor társadalomtudományi, államismereti, és jogi diszciplínák prelegálására kellett felkészülni, és a felettébb bonyolult pontozási rendszer gondjaival, illetve a felfokozott társadalmi elvárásokkal is meg kellett küzdeni. Választható nyelvi képzéssel és némi számítás-technikai alapismeretek szerzésével kívánták kompenzálni a felvételhez nem jutottakat, amit a Főiskola tanerői nyújtottak. Einführung-jellegű ismereteket kaptak a hallgatók két szemeszterben a közgazdaságtan, az alkotmányos rend, a magyar államtörténet és a jogforrások története, illetve a filozófia köréből. Tíz versenyvizsga tárgyanként 140 pontot hozott, ami átszámítási kulcsok beiktatásával hozta az áhított külön felvételi vizsga nélküli eredményt (938 pont és a felett), minden, egyéb ponthatárban csak némi többletpontokhoz jutás volt az irányadó. A kísérlet alig fogható eredményeket hozott, és az így lehetőséghez jutottak is jobbra elhullottak az alapozó jogtörténeti és római jogi szigorlatok

útvesztőjében. Aránytalanul nagy áldozatokkal járt ez a kísérlet úgy a jelöltek, mint a kihelyezett tagozat oktatói számára, és ez a körülmény érthetően maga alá temette a kezdeményezését. Rossz emléke maradt csupán az ELTE Továbbképző Intézet által közreadott terjedelmes Tájékoztató formájában (ld. a kartörténeti dokumentumok között), amely az eredeti programtól is eltérően „állam- és jogtudományi alapismeretek”-et és ún. előkészítő alternatív tárgyakat hirdetett.

Az anyaintézmény (az ELTE ÁJK) újabbkori történetének nem éppen kellemes emlékei tapadtak a jogi felvételi anomáliákhoz. Talán ez is intette a Kart, hogy a kihelyezett tagozat Állam- és Jogtudományi Intézet hatáskörét nem terjesztette ki az éves felvételi vizsgálatok lebonyolítására; ld. ÁJK-SZIF ÁJI SZMSZ 10. §. (2). „Az intézetben, mint kihelyezett tagozatban tanulmányaikat megkezdő hallgatók felvételéről a Kar saját felvételi rendszere keretében dönt”. Az egyetemi jogi képzés első éveiben tehát az ELTE felvételi bizottságaiban teljesítettek szolgálatot a győri tagozat leendő oktatói is. Előre azt sem lehetett látni tehát, hogy az ÁJK Felvételi Bizottsága kiket irányít át a kihelyezett tagozatra, miként hogy az önköltséges hallgatók köréből származó befizetések is a Kar számlájára érkeztek. Ebből a sajátos (átmeneti) helyzetből fakadt, hogy döntően a főváros és környékéről, és gyakran a „keleti végekről” egyaránt kerültek hallgatók a győri kihelyezett tagozatra. A nyugat-magyarországi régió hallgatói pedig utaztak más távoli fakultások telephelyeire. Az anomáliák akkor váltak megkerülhetlenné, amikor az eredményes interveniálások árán megindult az átjelentkezések áradata. Idővel tehát ezt az ellentmondást is oldani kellett, amihez csupán a méltányossági eljárás nem bizonyult elégségesnek. A kézenfekvő megoldás tehát csak a győri tagozat önálló felvételi jogosultságának a kialakítása lehetett, mert csakis ez adhatott biztosítékot az alapítók őszinte törekvésére, illetve a nyugat-magyarországi régió elvárásainak törlesztésére. Ezek a döntések tehát rövidesen meg is születtek, és az egyetemmé válásunk éveit már nem nehezítették.

KREATÍV TUDOMÁNYOS KEZDEMÉNYEZÉSEK ÉS EREDMÉNYEK

Intézménytörténetünk furcsaságai, tehertételei között még egy s más probléma felkínálkoznék, de a markáns ismertetőjegyeket viselő példák vallatása helyett epilógusként szóljunk az egyetemi jogi képzés születését, szélesebb értelemben a Gazdaság- és Jogtudományi Kar felállítását kísérő közéleti és tudományos rendezvényekről, szerepvállalásokról, amelyek kortünetként is informálhatják az utókort a hazai szellemi élet sorsfordító éveiről.

Elsőként talán arról a tisztességről szóljunk, amikor a központi állami egyetem, az ELTE bölcséleti- és jogi karai Széchenyi István születésének a 200 éves évfordulója alkalmával az irányító főhatóság (MKM) és a MTA vezetőinek köz-

reműködését bírván, *Emlékkönyvvel* köszöntötte a legnagyobb magyar nevet viselő Főiskola vezetőit. Nem volt ez véletlen, hiszen már évekkel ezelőtt érintkezésben voltunk az egyetemmé válást sürgető győri patrióták egynémelyikével, illetve a Győrhez tapadó reformpolitika megszemélyesítőivel. Jelzés, avagy megszólítás volt, amidőn ex offició, megküldtük az ELTE ÁJK *Acta Facultatis Politico Juridicae Univ. Sc. Budapestinensis* Tomus XXXII (1990) számát, az Emlékkönyvvel összekapcsolva a nyugat-magyarországi szellemi élet vérkeringésének feltérképezését (levél a Széchenyi István Főiskola vezetőjének, 1993. 02. 05.) célozva. Ezt követték a puhatolózások, a kezdeményezések évei, míg nem a szerves fejlődés útjain járók törekvéseire leltünk. Így van az, hogy amikor az „órák kerekai felgyorsultak” „a honfoglalás 1100 éves évfordulója” alkalmával már nem egyszerűen ünnepi tudományos ülést, megemlékezést szerveztünk a leendő Győri Egyetem központi épületében. Kultúrhistóriánk és a magyar államiság sorskérdéseinek elemzése váltogatták egymást a tudományos ülés napirendjén, amelyre felvonult úgyszólván az ország minden valamire való jogi tudományosságot, illetve a jogi historizmust művelő szellemi központja. A fővárosi és a vidéki jogi karok neves képviselői, a MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Szövetség exponensei egyaránt fürkésző tekintettel és nyitott fülekkel próbálták felmérni az intézményben, és persze az alkalomban benne rejlő lehetőségeket. Ott voltak persze a kétkedők, a hitelünket oktalanul rontók és persze a szellem felszabadítását (a tudományszabadság eljövételét) megérző gondolkodók. Székely György akadémikus, pl. minden kapacitálás nélkül hozta el a MTA Egyetemtörténeti Bizottság soros ülészakát, amely önálló szekcióban vita tárgyává tette a Jogtörténeti Szakosztályelnökség beszámolóját. A főiskola vezetői szemmel láthatták, hogy a szellemi életünk komoly tényezői keresik a párbeszédet a nyugat-magyarországi régió hivatott képviselőivel (Szekeres főigazgató talán nem véletlenül végigprezidiálta az Egyetemtörténeti Bizottság szekcióját, és ígéretes párbeszéd kezdetét alapozta meg az egyetemmé válás ügyében is kompetens akadémiai bizottsággal).

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium Tudományos Ügyek Főosztálya is szükségét érezte, pl. hogy a *Felsőoktatás* és a *Gazdaság* című, magyar-német tudományos konferenciára irányítsa a figyelmünket, amelynek a rendező házigazdája már a Széchenyi István Főiskola főigazgatója volt.

1995. novemberében zajlottak ezek az ígéretesnek tűnő tudományos eszmecserek, amikor már az első plenáris ülésen előkelő helyet kapott a „gazdaság és felsőoktatás” szimbiózisa a kutatómunka minden területén (ld. a PHARE-programok, illetve a gazdaság- és a jogtudomány együttműködésének kiterjesztése). Nem kellett látnoki szellem ahhoz, hogy az időök szava a gazdaság és a jogtudomány összefogására ösztönzi a leendő Győri Egyetem letéteményeseit. Még nem tudtuk felmérni, hogy miképpen hatott ez a kihelyezett tagozat megoldatlan problémáival küszködő gondolkodóinkra, de vélelmezhető volt a cse-

lekvő együttműködés. Nem kérdezte senki – miként egykoron a Leiden ostromát átvészelt patriótáktól –, hogy vajon „Mit kértek? Adómentességet, avagy egy egyetemet?”, és mégis szinte minden résztvevője ezen időknek ereje javát adta a nyugat-magyarországi régió ki nem mondott hívó szavának, az általa is aláírt szándéknyilatkozat lehető legjobb megvalósulásának. Talán éppen ez a sajátos körülmény váltotta ki ezekben az években az egyre növekvő közéleti érdeklődést a Széchenyi István Főiskola iránt, amely sokakat ide hozott a kétkezdők, a *Fabius Cunctatorok* és persze az együttérző, neves közéleti személyiségek soraiból is.

Az első öt év krónikájához hozzá tartozik „az 1848-as forradalom 150 éves évfordulója” alkalmával rendezett tudományos ülészek (1998. márc. 9., 11., 13.), amelyben a szabadságjogok elemzése, illetve a polgári jellegű alkotmányosság jellegzetességei kerültek elemzésre. A *Bűn és bünbódás* c. nemzetközi konferencián (1999. ápr. 29-30.) pedig a büntügyi jogágazatban felhalmozódó társadalmi tapasztalatok elemzése dominált (ld. a konferencia publikált anyagát a *Győri Tanulmányok* 24. számában; Győr, 2001.).

A fent említett közéleti-tudományos érdeklődés hordozó tényezőjeként *kell végül szólni* az 1996-ban megalakult *hallgatói önkormányzati tevékenységről*, amely szerves alkotóeleme az első ciklus eseménytörténetének is. Az a nemzedék hozta létre a kihelyezett tagozat hallgatói önkormányzatát, illetve az önkormányzati tevékenységgel együttjáró közéletiséget, amelyik a ciklus végén még az ELTE hallgatójaként kapta kézbe a diplomát. Ez a nemzedék azonban magáénak érezte a győri fakultás születését. A HÖK ezekben az években már nem egyszerűen a hallgatói érdekvédelmet szolgálta, hanem a közéleti és szakmai-kulturális programok szervezésével is jó szolgálatot tett az egyetemmé válás ügyének. Így lett a *tavaszi szemeszterek immár hagyományos programja a népszerű közéleti személyiségek meghívása*. Testközelben a volt és a korabeli igazságügyi miniszter (lásd pl. Dávid Ibolya és Vastagh Pál nyílt vitája a joghallgatók gyűréjében). Más esetben az ismert (volt) alkotmánybíró, egyetemi tanár (PPKE, JÁK) Kilenyi Géza beszámolója a hazai alkotmánybírói munka eredményeiről.

A magzati élet védelme tárgyában a HÖK adott fórumot Halmai Gábor, illetve Jobbágyi Gábor professzorok polémiajának. Az önkormányzati Bibó István Klub meghívottjaként számos kiemelkedő, közéleti személyiséggel ismerkedhetett meg ez a nemzedék. Itt mutatkozott be a Páneurópai Mozgalom neves alakja, Habsburg Ottó, vagy a helyi közéletből Pápai Lajos megyés püspök, Deutsch Tamás és Szakács Imre, mint az ifjúsági politika alakító személyiségei is. A kiváló író, Gyurkovics Tibor, a rockzene meghatározó alakja, Nagy Fero, illetve az ismert politológusok sorából Lengyel László és az egyetemi életből is ismert Kéri László megjelenése is emlékezetes élményeket hagyott maga után. 1998-tól immár rendszeresen szervez a HÖK, illetve a Bibó Klub értelmiségi-közéleti találkozásokat, amelyeknek vendégei közt az országos politika hordozói

is nagy gyakorisággal feltűntek (Boros Péter, Horn Gyula, Orbán Viktor és mások). Ez a pezsgő, hallgatói tenni akarás köszöntötte a Magyar Országgyűlés 1999. május 4-i határozatát, amely feltételesen bár, de egyetemi szintű jogi fakultás rangjára emelte a győri főiskola Állam- és Jogtudományi Intézetét.

HIVATKOZOTT MŰVEK

- Czinege Imre: Természetes partnerünk, a gazdaság. = *Magyar Felsőoktatás*, 2002/5-6..
- Győr a jövő század egyetemi városa. Beszélgetés Szekeres Tamás főigazgatóval. = *Magyar Felsőoktatás*, 1966/7.
- Horváth József: A győri jogakadémia és jogi oktatás (1754-1892.). = *Győri Tanulmányok* 20. (1998.)
- Horváth Pál: Adalékok az egyetemi tulajdonlás ügyéhez. = *Jogtudományi Közlöny*, 1993/2.
- Jáki Szaniszló: *Egy város, egy Jedlik, egy egyetem*. Győr, 2000.
- Mezey Barna: A jogakadémiák 1874 évi reformja = *Jogtörténeti Értekezések* 14. sz. Szerk.: Kovács Kálmán. Bp. 1984.
- Mezey Barna: Sikeres győri jogászképzés. = *Kisalföld*, 2001. I. 11.
- Váli Ferenc: Az Állandó Nemzetközi Bíróság ítélete a Pázmány Péter Egyetem perében. Bp. 1934. = Különlenyomat a *Jogtudományi Közlöny* 1935. évfolyamából